УДК 65.012.32

Калоша Н. М.
Федорова Ю. В.
Українська інженерно-педагогічна академія

ПІДВИЩЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

У статті проаналізовано основні підходи до визначення поняття «інвестиційна привабливість», розглянуто метод її оцінки на основі аналізу фінансових показників, запропоновані методи підвищення інвестиційної привабливості підприємства.
Ключові слова: інвестиції, інвестиційна привабливість, інвестор.

Постановка проблеми. На жаль, нинішнє положення українських підприємств складається не найкращим чином, оскільки взагалі економічна та політична ситуація країни зараз не стабільна. У процесі формування ринкового середовища необхідною умовою розвитку підприємства є здійснення ним ефективної інвестиційної діяльності. Це передбачає можливість маневрувати фінансовими ресурсами і шляхом ефективного їх використання забезпечити безперервність процесу виробництва та реалізації продукції на основі його постійного розширення і відновлення. Проте ряд факторів макроекономічного порядку в Україні не сприяють пожвавленню інвестиційної діяльності, що поглиблює кризові явища в економіці.

Інвестиції відіграють вирішальну роль у відтворювальних процесах на підприємстві та забезпечують підвищення технічного та організаційного рівня виробництва [5, с. 109]. Тому дуже важливим для підприємства, як для об'єкта інвестування, є створення умов, за яких інвестор вклав би свої кошти саме в це підприємство. Основою для рішення інвестора про інвестування коштів буде інвестиційна привабливість цього підприємства, тому аналітичним працівникам просто необхідно вміти правильно та професійно оцінити інвестиційну привабливість підприємства та виправити знайдені помилки, що звичайно буде мати позитивний ефект при прийнятті рішення інвестором. Саме тому необхідною умовою роботи функціонування підприємства є оцінка та аналіз інвестиційної привабливості, а також пошук і використання факторів і резервів її підвищення, адже інвестиційна діяльність є основою подальшого розвитку підприємства будь-якої галузевої приналежності та форми власності.

Аналіз публікацій та досліджень. На сучасному етапі проблемі визначення та оцінки інвестиційної привабливості підприємства присвячено дуже багато публікацій як вітчизняних, так і зарубіжних науковців. Серед них можна виділити праці таких авторів, як Е. Альтман, І. Бланк, Дж. Аргенті, А. Чупіс, Н. Макарій, С. Буткевич, Н. Брюховецька, Ф. Бандурін, О. Зайцева, М. Зміївська, В. Бондар, С. Євтушенко та ін.

Проте потрібно не забувати, що головним питанням залишається оцінка інвестиційної привабливості, оскільки саме ця характеристика надає повне явлення щодо стану підприємства майбутньому інвестору. Питання оцінки та аналізу інвестиційної привабливості розглядалося в працях таких відомих вчених, як М. Стирський, М. Лєснікова, І. Бланк, М. Ідрісова та ін. Кожен з дослідників має свою точку зору стосовно методів оцінки інвестиційної привабливості, в основному відмінності полягають у аналізі різного набору фінансових показників, а в цілому іноді повторюють, а іноді доповнюють одна одну.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Досі не існує єдиного визначення поняття інвестиційної привабливості, оскільки в собі воно містить дуже багато характеристик та можливостей. Саме тому необхідно надалі більш детально вивчати це поняття, а також виявляти ті фактори, які прямо впливають на рівень інвестиційної привабливості. Відмінності в точках зору доводять той фактор, що проблема її оцінки та аналізу досі не знайшла єдиної думки, саме тому потрібно досліджувати всі теоретичні та методичні положення з цієї проблеми.

Метою даної статті є дослідження сутності інвестиційної привабливості, аналіз методу її оцінки на основі аналізу фінансових показників, а також визначення основних способів її підвищення.

Виклад основного матеріалу. В економічний літературі до сьогодні не сформульований єдиний підхід до визначення сутності поняття «інвестиційна привабливість».

Бланк І.О. розглядає інвестиційну привабливість з позицій фінансового стану підприємства як «інтегральну характеристику окремих фірм – об'єктів можливого інвестування з позицій перспективності розвитку, обсягів та перспектив збуту продукції, ефективності використання активів, їх ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості» [1, с. 400].

На думку Н.П. Макарій, інвестиційна привабливість підприємства – це справедлива кількісна та якісна характеристика зовнішнього та внутрішнього середовища об'єкта [4, с. 52].

Інвестиційна привабливість, як підкреслює М.М. Крейніна, залежить від показників, які характеризують фінансовий стан. Але якщо звузити проблему, інвесторів цікавлять показники, що впливають на прибутковість капіталу підприємства, курс акцій, рівень виплачуваних дивідендів [3, с. 47].

С.В. Юхимчук та С.Д. Супрун відзначають, що ІПП – це фінансово-майновий стан підприємства, ефективність використання його ресурсів, а також якісні характеристики: професійні здібності керівництва, галузева та регіональна приналежність підприємства, стадія життєвого циклу, добросовісність підприємства як партнера [6, с. 82].

Таким чином, інвестиційна привабливість підприємства – це його інтегральна характеристика як об'єкта потенційного інвестування з точки зору його наявного стану, можливостей розвитку, обсягів і перспектив отримання і розподілу прибутку, ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості підприємства, його ділової активності та рентабельності.

Для того щоб адекватно і ефективно управляти інвестиційною привабливістю підприємств, необхідно вміти максимально точно оцінювати вплив окремих чинників інвестиційної привабливості.

© Калоша Н. М., Федорова Ю. В., 2013

На рис. 1 показано найважливіші фактори, що впливають на інвестиційну привабливість підприємства. Інвесторам і кредиторам необхідно оцінювати їх для прийняття рішення стосовно виділення коштів на реалізацію інвестиційного проекту [2, с. 32].

Перераховані фактори відносно підприємства можна умовно розділити на дві групи – зовнішні (мають визначальний вплив на роботу підприємства ззовні) і внутрішні (існують усередині підприємства).

Рис. 1. Зовнішні та внутрішні фактори, що впливають на інвестиційну привабливість підприємства

Важливим фактором інвестиційної привабливості є ступінь гарантованості, надійності та своєчасності досягнення цілей інвестора, основними з яких виступають: отримання прибутку у довгостроковій перспективі; отримання контролю над підприємством (наприклад, постачальником ресурсів); отримання спекулятивного прибутку (за рахунок швидкої зміни курсу цінних паперів підприємства).

Заключним етапом аналізу інвестиційної привабливості є оцінка інвестиційної привабливості окремих суб'єктів господарювання. Така оцінка проводиться інвестором при визначенні доцільності здійснення інвестицій у розширення і технічне переозброєння діючих підприємств, при виборі для придбання альтернативних об'єктів, при покупці акцій окремих акціонерних товариств.

Найважливішою задачею аналізу інвестиційної привабливості підприємства є послідовний набір даних і вибір такої системи показників, що могли б бути найбільше ефективно використані для оцінки інвестиційної привабливості.

При оцінці інвестиційної привабливості необхідно враховувати галузеву приналежність суб'єкта господарювання. Це пов'язано із впливом галузевої специфіки на фінансовий і інвестиційний цикл підприємства, ресурсний потенціал і джерела фінансування. Порівняльну оцінку інвестиційної привабливості доцільно здійснювати по підприємствах, що ставляться до однієї галузі народного господарства.

У вітчизняній практиці застосовуються різноманітні методики аналізу й оцінки інвестиційної привабливості підприємства:

- методика, заснована на аналізі фінансових показників;
- об'єктний аналіз;
- методика інтегральної оцінки інвестиційної привабливості.

Розглянемо найбільш популярний з вищенаведених методів – аналіз фінансових показників. Він передбачає дослідження фінансово-економічних процесів на підприємстві (табл. 1)

Таблиця 1

Цілі аналізу фінансово-економічних процесів на підприємстві

Фінансовий облік й аналіз фінансового стану	Аналіз інвестиційної привабливості
Оцінка фінансових результатів	Інтерпретація фінансової інформації для оцінки і прогнозу розвитку бізнесу
Оцінка вартості активів	Порівняльний аналіз для галузевої оцінки положення підприємства
Аналіз впливу системи оподатковування на фінансові результати	Аналіз і прогноз ціни акцій акціонерного товариства у взаємозв'язку з тенденціями на фондовому ринку

Для аналізу інвестиційної привабливості використовується така система фінансових показників.

1. Структура джерел формування активів підприємства.

Структура джерел коштів характеризується трьома показниками:

- коефіцієнт фінансової незалежності (коефіцієнт автономії, коефіцієнт власності), що розраховується як відношення власного капіталу до загальної суми капіталу (валюті балансу. Граничне значення показника має складати 0,6-0,7. Якщо значення менше, то рівень фінансової незалежності є низьким;
- коефіцієнт фінансової залежності, що характеризує частку боргу в загальному капіталі підприємства, і розраховується як відношення позикового капіталу до загального капіталу (валюти балансу).
- коефіцієнт фінансового ризику (плече фінансового важеля, коефіцієнт обов'язковості). У фінансовій науці за критичне значення даного показника прийнята одиниця. Якщо показник перевищує цю межу, то фінансова стійкість підприємства викликає сумнів.

2. Структура активів підприємства. Для характеристики структури активів використовують такі показники:

– наявність, динаміка і питома вага виробничих активів у загальній вартості майна;

– наявність, динаміка і питома вага основних засобів у загальній вартості майна;

– коефіцієнт зносу основних засобів; наявність, динаміка і питома вага капітальних вкладень і їхнє співвідношення з фінансовими вкладеннями;

– наявність, динаміка, і питома вага запасів у загальній вартості майна;

– стан, динаміка, структура і питома вага дебіторської заборгованості в загальній вартості майна;

– коефіцієнт мобільності коштів, тобто відношення вартості оборотних коштів до вартості всіх засобів підприємства;

– коефіцієнт мобільності оборотних коштів, тобто відношення вартості найбільше мобільної частини оборотних коштів до їхньої загальної вартості.

3. Оцінка платоспроможності і ліквідності підприємства.

В умовах ринкових відносин найважливішою умовою господарської діяльності вважається платоспроможність підприємства, під якою розуміють можливість підприємства наявними коштами своєчасно погасити свої термінові зобов'язання.

Ліквідність означає легкість, із якою актив можна перетворити в гроші, зберігаючи його повну цінність.

Ліквідність характеризується рядом показників, до числа яких належать:

- коефіцієнт абсолютної ліквідності (коефіцієнт платоспроможності).

$$Кабс.л = \frac{Грошовізасоби + Короткотерміновіфінансовіукладення}{Короткотерміновакредиторськазаборгованість}, \quad (1)$$

Теоретично вважається, що коефіцієнт абсолютної ліквідності повинний бути вище 0,2-0,25.

- коефіцієнт покриття (загальний коефіцієнт ліквідності, коефіцієнт поточної ліквідності).

$$Кп = \frac{Поточніактиви}{Поточнізобов'язання}, \quad (2)$$

Теоретичне значення цього показника складає 1,25-2,5.

- проміжний коефіцієнт покриття (коефіцієнт критичної ліквідності).

$$Кпп = \frac{Поточніактиви - Запаси - Затрати}{Поточнізобов'язання}, \quad (3)$$

Теоретичне значення проміжного коефіцієнта покриття признається достатнім на рівні 0,7-0,8.

4. Оцінка фінансової стійкості. Для характеристики фінансової стійкості організації використовуються такі показники.

– коефіцієнт маневреності власного капіталу. Оптимальне значення показника складає 0,3-0,5.

– коефіцієнт окупності відсотків за кредит. Вважається, що значення коефіцієнта окупності відсотків за кредит повинно складати 1,5.

- коефіцієнт співвідношення витрат по виплаті відсотків і позикових коштів характеризує частку відсотків у позикових коштах і показує як обходиться їхнє залучення. По своїй суті цей показник – ціна боргу. Тому підприємство повинно прагнути до зниження його значення.

5. Оцінка прибутковості (рентабельності). Рівень інвестиційної привабливості підприємства у певній мірі залежить від прибутковості діяльності і якості отриманого прибутку.

Прибутковість діяльності підприємства характеризується за допомогою різноманітних показників рентабельності. Розрізняють дві групи показників:

- рентабельність вкладень у майно (засоби) підприємства;

- окремі види рентабельності, у тому числі рентабельність продукції.

По першій групі розраховуються показники рентабельності всього майна, власних засобів, виробничих фондів, фінансових вкладень. Вони визначаються як відношення прибутку до капіталу, рентабельність якого визначається.

6. Оборотність капіталу. Основними показниками оборотності капіталу є:

– коефіцієнт оборотності загального капіталу, що обчислюється як відношення виторгу від реалізації продукції (робіт, послуг) до середньої вартості капіталу;

– коефіцієнт оборотності поточних активів (оборотного капіталу), тобто відношення виторгу від реалізації продукції (робіт, послуг) до середньої вартості капіталу.

– оборотність дебіторської заборгованості (у днях), що вказує на період очікування підприємством одержання коштів після реалізації продукції.

На жаль, аналіз фінансового стану підприємства при всій його важливості і значимості не дозволяє одержати повну всебічну оцінку інвестиційної привабливості підприємства. У зв'язку з цим результати аналізу й оцінки фінансового стану підприємства повинні бути доповнені оцінкою його виробничого потенціалу і ринкових можливостей, що можна здійснити за допомогою розрахунку показників, що вказують на виробничі можливості підприємства.

У сучасних умовах господарювання, які характеризуються складними економічними умовами, інвестиційна привабливість підприємств знаходиться на низькому рівні, тому важливим аспектом є пошук і використання факторів і резервів її підвищення.

Одним з найбільш складних заходів з підвищення інвестиційної привабливості підприємства є проведення реформування (реструктуризації). Повна програма реформування включає сукупність заходів щодо комплексного приведення діяльності компанії у відповідність з мінливими умовами ринку і виробленою стратегією її розвитку. Реструктуризація може проводитися за кількома напрямками:

1. Реформування акціонерного капіталу (заходи з оптимізації структури капіталу – дроблення, консолідація акцій, всі описані в Законі «Про акціонерні товариства» форми реорганізації акціонерного товариства. Результатом подібних дій є підвищення керованості компанії або групи компаній).

2. Зміна організаційної структури і методів управління (на вдосконалення процесів управління, що забезпечують основні функції ефективно діючого підприємства, і організаційних структур підприємства, які повинні відповідати новим процесам управління).

3. Реформування активів (реструктуризація майнового комплексу, реструктуризація довгострокових фінансових вкладень і реструктуризація оборотних активів. Даний напрямок реструктуризації підприємства передбачає будь-яку зміна структури його активів у зв'язку з продажем зайвих, непрофільних і придбанням необхідних активів, оптимізацію складу фінансових вкладень, запасів, дебіторської заборгованості).

4. Реформування виробництва (вдосконалення виробничих систем підприємств. Метою в цьому випадку може бути підвищення ефективності виробництва товарів, послуг; підвищення їх конкурентоспроможності, розширення асортименту або перепрофілювання).

Висновки і пропозиції. Таким чином, існує кілька трактувань поняття «інвестиційна привабливість», але, узагальнивши їх, можна сформулювати таке визначення – це збалансована система інтегральних та комплексних показників доцільності вкладання капіталу інвестором в об'єкт інвестування, яка відображає сукупність об'єктивних та суб'єктивних умов, що сприяють або перешкоджають процесу інвестування.

Існує декілька методів оцінки інвестиційної привабливості підприємства, які розрізняються не тільки за видом проведеного аналізу (фінансових показників, об'єктний, інтегрований), а й за джерелами первинної інформації, ступенем врахування факторів та ін.

Для підприємства шляхами підвищення їх привабливості для іноземних інвесторів є удосконалення організаційної структури, залучення висококваліфікованих робітників, модернізація або заміна застарілого обладнання. Ці заходи потребують значних фінансових коштів, але ці витрати при залученні коштів іноземних інвесторів будуть цілком вкриті та забезпечать стабільний розвиток підприємства, галузі та економіки в цілому.

Список літератури:
1. Бланк И.А. Инвестиционный менеджмент. –К. : МП «ИТЕМ» ЛТД, «Юнайтед Лондон Лимитед», 1995. – 448 с.
2. Иванов А.П. Принципы и факторы определения инвестиционного рейтинга предприятий / А.П. Иванов, И.В. Сахарова, Е.Ю. Хрусталев // Консультант директора. – 2009. – № 12. – С. 31-37.
3. Крейнина М.Н. Анализ финансового состояния и инвестиционной привлекательности акционерных обществ в промышленности, строительстве и торговле / М.Н. Крейнина. – М. : Дело и Сервис, 1994. – 256 с.
4. Макарій Н. Оцінка інвестиційної привабливості українських підприємств // Економіст. – 2001. – № 10. – С. 52-60.
5. Процик Т.В. Оцінка інноваційно-інвестиційної привабливості як важлива компонента формування якісно нової стратегії соціально-економічного розвитку регіону // Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Регіон-2003: стратегія оптимального розвитку» (22-25 квітня 2003 року, м. Харків). – Х., 2003. – 401 с.
6. Супрун С.Д. Оцінка ефективності інвестиційних проектів підприємств.

Калоша Н. М.
Федорова Ю. В.
Украинская инженерно-педагогическая академия

ПОВЫШЕНИЕ ИНВЕСТИЦИОННОЙ ПРИВЛЕКАТЕЛЬНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЯ

Резюме
В статье проанализированы основные подходы к определению понятия «инвестиционная привлекательность», рассмотрен метод ее оценки на основе анализа финансовых показателей, предложены методы повышения инвестиционной привлекательности предприятия.
Ключевые слова: инвестиции, инвестиционная привлекательность, инвестор.

Kalosha N. M.
Fedorova Y. V.
Ukrainian Engineering Pedagogics Academy

INCREASE INVESTMENT ATTRACTIVENESS OF THE ENTERPRISE

Summary
In the article the basic going is analysed near determination of investment attractiveness, considered the method of its assessment on the basis of analysis of financial indicators, proposed methods for enhancing the investment attractiveness of the enterprise.
Key words: investments, investment attractiveness, the investor.